

UOT-811.512.1

Səhifə: 41-47

<https://doi.org/10.59849/2663-8967.2025.2.41>

Qətibə Mahmudova
AMEA Nəsimi adına Dilçilik İnstitutu,
filologiya elmləri doktoru, dosent

TÜRK DİLLƏRİNDƏ MƏSDƏR TƏRKİBLƏRİNİN FUNKSİYALARI

XÜLASƏ

Məqalədə türk dillərində məsdər tərkiblərinin funksiyaları geniş şəkildə araşdırılır. Məsdər, feili isimləşdirmə forması olaraq, müxtəlif türk dillərində həm qrammatik, həm də semantik baxımdan əhəmiyyətli rol oynayır. Məqalədə məsdər tərkiblərinin formalaşması, onların cümlədəki müxtəlif funksiyaları — məsələn, subyekt, obyekt, tamamlıq və ya səbəb ifadə etmək kimi — izah olunur. Eyni zamanda, məsdərin cümlədə məqsəd, nəticə və səbəb kimi mənə əlaqələri yaratması nümunələrlə göstərilir.

Müxtəlif türk dillərində məsdər formalarının və istifadəsinin fərqli xüsusiyyətləri müqayisəli şəkildə təqdim edilir. Bu müqayisələr sayəsində məsdər tərkiblərinin türk dillərində qrammatik strukturlarla necə qarşılıqlı əlaqədə olduğu, həmçinin dilin mənasını və funksional quruluşunu necə zənginləşdirdiyi ortaya qoyulur.

Məqalədə həmçinin məsdər tərkiblərinin dilin sintaksis və semantika sistemi daxilindəki rolu vurğulanır. Məsdər, feili ifadələri isimləşdirərək cümlənin müxtəlif hissələrində iştirak edir və cümlələr arasında əlaqə yaradır. Bu xüsusiyyətləri ilə məsdər tərkibləri türk dillərinin ifadə vasitələrini zənginləşdirir və dilin funksional çevikliyi artırır. Nəticədə, məsdər tərkiblərinin türk dillərində qrammatik struktur və mənaya təsiri geniş miqyasda araşdırılır və onların dilin ümumi quruluşundakı əhəmiyyəti vurğulanır.

Açar sözlər: məsdər tərkibləri, türk dilləri, sintaksis, qrammatika, semantika, feili isimləşdirmə, cümlə funksiyaları, mənə əlaqələri, müqayisəli dilçilik.

Giriş: Türk dilləri zəngin qrammatik quruluşu və mürəkkəb sintaktik xüsusiyyətləri ilə digər dil ailələrindən fərqlənir. Bu dillərdə feil və isim arasında yaranan müxtəlif növ tərkiblər dilin ifadə imkanlarını genişləndirir və mənə qurmada mühüm rol oynayır. Onlardan biri də məsdər tərkibləridir. Məsdər feilin isimləşmiş forması olaraq, türk dillərində həm sintaktik, həm də semantik baxımdan xüsusi əhəmiyyət daşıyır.

Məsdər tərkibləri cümlədə müxtəlif funksiyalar yerinə yetirir; subyekt, obyekt və tamamlıq kimi qrammatik mövqələrdə istifadə olunması ilə yanaşı, səbəb, məqsəd və nəticə kimi mənə əlaqələrini yaratmaqda da geniş yayılmışdır. Bu xüsusiyyətlər məsdər tərkiblərini türk dillərinin strukturunda vacib və zəruri elementə çevirir. Türk dillərindəki məsdər tərkibləri Azərbaycan dilçiliyində müxtəlif aspektlərdən hər tərəfli şəkildə öyrənilmişdir [8].

Dilçilikdə funksionallıq — dil vahidlərinin (söz, cümlə, nitq parçası və s.) ünsiyyətdə, yəni kommunikativ prosesdə hansı məqsəddə və funksiyaya xidmət etdiyini araşdıran anlayışdır. Bu konsept funksional dilçilik adlanan istiqamətin əsasını təşkil edir. Başqa sözlə, dilçilikdə funksionallıq dilin necə və hansı məqsədlə istifadə olunduğunu, onun ünsiyyət vasitəsi kimi praktik rolunu öyrənir. Dildə hər bir dil vahidi – söz, şəkilçi, cümlə və s. müəyyən funksiyaları yerinə yetirir: məlumat vermək, sual vermək, əmr etmək, təsdiqləmək və s. Dil funksionallığı praqmatik baxımdan da öyrənilir: bir nitq aktı vasitəsilə danışan şəxs dinləyici üzərində necə təsir göstərmək istədiyini göstərir.

Türk dillərindəki məsdər tərkibləri də müəyyən funksiyaları yerinə yetirir. Məsdər – feil kökünə əlavə olunaraq onu isimləşdirən və cümlədə müxtəlif funksiyalarda işlənən morfoloji formadır. Türk dillərində məsdər tərkibləri morfoloji, sintaktik və semantik baxımdan zəngin və çevik vasitələrdən biridir. Bu tərkiblər adlıq vəzifəsində olmaqla yanaşı, mübtədə, tamamlıq, zərflilik və xəbərlilik funksiyalarında çıxış edə bilər. Türk dillərinin struktur-müqayisəli təhlili

göstərir ki, məsdər tərkibləri üslubi və funksional cəhətdən mühüm yer tutur. Q.Kazımov yazır: “Məsdər feilin idarəedicilik, təsir, növ, inkarlıq xüsusiyyətləri ilə yanaşı, ismə aid xüsusiyyətlərə də malikdir, ona görə də feillərin dəyişməsinə, müxtəlif sözlərlə əlaqələnməsinə, insan nitqinin daha geniş ölçüdə qol-qanad ata bilməsinə imkan yaradır” [3,s.361]. Məsdər feili birləşmələrin asılı tərəfi kimi funksionallaşır. Türk dillərində məsdər –*maq// məq* şəkilçisi ilə funksionallaşır. –*mak* şəkilçisi ilk dəfə Uyğur türkcəsində yazılmış mətnlərdə bu günkü funksiyası və vəzifəsi ilə qarşımıza çıxır. Bu şəkilçi sonrakı dövrlərdə –*mak / –mek*, –*mah / –meh* və özündən sonra saitlə başlanan söz gəliрсə –*mağ / –meg* şəkillərində də işlənmişdir. –*mah / –meh* şəkilçi formalarının Qədim Anadolu türkcəsinin şivə xüsusiyyətlərindən qaynaqlandığı söyləmək mümkündür. Bu şəkilçinin –*lik / –lik* şəkilçisi ilə genişlənmiş forması da mövcuddur. Lakin –*mak / –mek* şəkilçisi ilə –*maklık / –meklik* şəkilçisi arasında mənə baxımından aydın fərq olmadığı üçün –*maklık / –meklik* şəkilçisindən geniş istifadə olunmur [2, s.97].

Məsdər tərkiblərinin əsas sintaktik funksiyası mübtədə funksiyasıdır.

Türk dillərində məsdər forması tez-tez mübtədə vəzifəsində işlənir: *Türkiyə türkcəsi*: “*Hayatı anlamak için önce kendini tanımak gerekir*”; “*Sana yazmak istiyorum, ama kelimeler yetmiyor*”.

Türkmən dili: “*Ömrünü başarmağa synanyşyar*”; “*Kitaplary okamak hoşuna gelyär*”.

Qaqauz dilində : “*Yaşamaq istemek insanın haqqıdır*”; “*Yazmaq gerekiyor, çünkü bu bizim tariximiz*”.

Məsdər tərkibləri yalnız sadə nominal struktur deyil, həmçinin predikativ əlaqə yarada biləcək cümləaltı vahid kimi çıxış edir: *Qazax dili*: *Сенің келуің мені қуантты*. (Sənin gəlməyini məni sevindirdi.); *Azərbaycan dili*: *Onun danışmağı hamını təəccübləndirdi*. *Tatar dili*: *исем фигульле фигуль сүзтезмэлэр* hərəkət feilləri ilə feili birləşmələr (ярату вчен яшэу – sevmək üçün yaşamaq) [9, s.83]; *məsdər фигуль сүзтезмэлэр* tərkibli feili birləşmələr (укырга дип килу oxumaq üçün gəlmək).

Bu konstruksiyalarda məsdər tərkibi ön mövqedə hallanır, əvəzliklə birlikdə işlənərək sintaktik bütövlük yaradır.

Feili birləşmələr türk dillərində modallıq funksiyasını ifadə edir. Modal mənə daşıyan feil birlikləri (məsələn, *istəmək, bacarmaq, gərək, lazım*) nitq aktında subyektin niyyətini və ya məcburiyyətini ifadə edir. *Azərbaycan dili*: *Getmək istəyirəm*. (“istəyirəm” feili vasitəsilə arzu modallığı); *yakut dili*: *Варабым келет*. (Getmək istəyirəm — “келет” – modal forma) [1,s.76]; *türkmən dili*: *Okuw öwrenmek çaga üçün möhümdir*. (*Oxumaq-öyrənmək uşaq üçün vacibdir*.) Bu cümlədə “*okuw öwrenmek*” məsdər tərkibidir: “*okuw*” – “oxumaq” feilindən düzəlmiş məsdər, “*öwrenmek*” – “öyrənmək” feilinin məsdər formasıdır [5]. Bu tərkib cümlədə mübtədə funksiyasında çıxış edir və uşaq üçün vacib olan fəaliyyəti bildirir.; *qırğız dili*: *Kumen окуу балдар үчүн пайдалуу*. (*Kitab oxumaq uşaqlar üçün faydalıdır*). “*Kumen окуу*” — məsdər tərkibidir: “*окуу*” – “oxumaq” feilindən məsdər şəkilçisi –*уу / –үү* ilə düzəlmişdir, bu tərkib cümlədə mübtədə funksiyasında çıxış edir. *Qumuq dili*: *гишени атын айтмак* “adamin adını çəkmək”, *школаны сынаеун уйренмек* “məktəbin təcrübəsini öyrənmək”, *бавланы терегин бутамак* “bağın ağaclarının budaqlarını kəsmək”, *пастаины яхшысын айырмак* “bostandan yaxşısını seçmək”, *кочапнаны гючлюсюн савгъатламак* “mübarizlərin ən güclüsünü mükafatlandırmaq”, *отлавланы отлусун айырмак* “otlaqlardan bol otlu olanı seçmək” [7].

Bəzən məsdər tərkibləri cümlə kimi, kombinasiya edilmiş feili söz birləşməsi də geniş cümlə ola bilər: *янгы явгъан кьырнакь кьарда кьойгъан аякь белггтерине гере кьоянны гьызарламак* “*təzəcə yağan qarda ayaqlarının izinə düşüb dovşanı qovmaq*. Bu kombinasiya edilmiş feili söz birləşməsində bir feili və bir neçə ismi söz birləşməsi var: *янгы кьарда* “*yeni qarda*”, “*yenicə yağan qarda*”; *кьырнакь кьарда* “*nadir qarda*”; *явгъан кьарда* “*yağmış qarda*”; *аякь белггтерине* “*ayaq izlərini izləmək*”; *кьоянны гьызарламак* “*dovşanı izləmək*” (sadə feili söz birləşməsi). *Bu geniş kombinasiya edilmiş feili söz birləşməsi və bir sadə feili söz birləşməsi olsa da, bütünlükdə ifadənin birləşdirici, möhkəmlətmə mərkəzi məhz sonuncudur* [6, s.157]

Qumuq dilində kombinasiya edilmiş feili söz birləşməsinin idarə olunan nominal komponenti bir neçə təyinediciyə malik ola bilər: *байрам гюнлерде этилмей, ярты кьалгъан ишлер tamamланмакъ* “bayramlarda yarımçıq qalan işi tamamlamaq”; *ашлыгъы кьайтарылгъан авлакълар сюрюлмек* “taxıl biçilən tarlaları şumlamaq”; *гечени узагъында агъын тургъан сувну токътаммакъ* “gəcə boyu axan suyu dayandırmaq”; [6, s.91].

Söz birləşmələri sözdən daha çox, cümlədən isə az məna daşıyan sintaktik-semantik vəhdətdir. Söz birləşmələri sintaksisin çox mühüm obyektidir ki, burada söz öz aktual, konkret mənasını alır və özü isə yalnız cümlənin tərkib hissəsi kimi nisbətən dolğun məna qazanır.

Feili birləşmələrin məna nöqtəyi-nəzərindən funksionallığı ondan ibarətdir ki, feili söz birləşmələri təkcə qrammatik deyil, həm də semantik baxımdan nitqin əsas dinamikliyini təmin edir. Hərəkətin davamlılığı, başlanğıcı, nəticəsi və təkrarlanması kimi semantik aspektlər bu birləşmələrin quruluşunda əksini tapır.

Məsdər tərkibi adətən fikrin, emosiyanın, arzusun və ya məqsədin obyektini ifadə etmək üçün işlədilir. *Yazmaq onun üçün həyat demək idi.* → “Yazmaq” – bir fəaliyyəti, düşüncə predmetini bildirir.

Məsdər türk dillərində yalnız hərəkət və ya vəziyyətin ümumi adını verməklə kifayətlənmir, eyni zamanda nitq və düşüncə predmetinin ifadəsi funksiyasını da daşıyır. Bu funksiya çərçivəsində məsələn, fikrin, ideyanın, planın, niyyətin və ya nitq aktının özünün predmeti kimi məsələnin mahiyyəti ifadə olunur. Belə ki, məsdər, cümlədəki müxtəlif sintaktik mövqələrdə konkret nitq və ya düşüncə obyektini — yəni fəaliyyətin və ya hərəkətin məzmununu — müəyyən edir. Bu baxımdan məsdər sözünə, əsasən, iş və ya fəaliyyətin abstrakt, ümumi mahiyyəti kimi yanaşılır və o, müstəqil isim funksiyası daşıyır.

Məsdərin nitq və düşüncə predmetinin ifadəsi funksiyası aşağıdakı aspektlərdə özünü göstərir. Məsdər subyektin fikrində və ya nitqində əsas mövzu, məsələn, “*Oxumaq vacibdir*”, “*Yazmaq mənim işimdir*” kimi cümlələrdə əsas məzmunu təşkil edir. İnsanların gələcək fəaliyyət planlarını, məqsədlərini və ya niyyətlərini ifadə etməkdə məsdər əsas vasitədir. Məsələn, “*Səyahət etmək istəyirəm*”, “*İşləmək lazımdır*”;

Məsdər vasitəsilə hərəkət abstraktlaşdırılır və ümumiləşdirilir, bu da fikrin məntiqi və konseptual tərkibinin qurulmasına imkan yaradır.

Türk dillərində məsdərin bu funksiyası həm klassik, həm müasir ədəbi nümunələrdə geniş rast gəlinir və nitqin formal-struktur elementlərindən biri kimi əhəmiyyət daşıyır. Məsələn, Azərbaycan, türk, qazax və türkmən dillərində məsdər tərkibi düşüncənin və nitqin məzmununun qısa, səmərəli ifadəsi vasitəsi kimi önə çıxır.

Məsdər türk dillərinin sintaksisində yalnız müstəqil sintaktik element kimi deyil, həm də sabit sintaktik konstruksiyaların əsasını təşkil edən vahid kimi mühüm funksiyaya malikdir. Bu funksiya çərçivəsində məsdər müəyyən frazeoloji birləşmələr, mürəkkəb sintaktik quruluşlar və fikrin konkret ifadə yolları üçün sabit, dəyişməz struktur elementi rolunu oynayır.

Sintaktik sabit konstruksiya — müəyyən mənada, dil vahidlərinin sabit ardıcılıq və əlaqədə birləşərək bir bütöv kimi çıxış etdiyi, daha çox metaforik, idiomatik və ya funksional sabitlik nümayiş etdirən söz birləşmələridir. Bu konstruksiyalarda məsdər çox vaxt əsas komponent olaraq iştirak edir və bütün konstruksiyanın məzmun və struktur baxımından mərkəzi yerini tutur.

Məsdər tərkibli feili birləşmənin bu funksiyası aşağıdakı aspektlərdə özünü göstərir. Məsdər türk dillərində yardımçı feillərlə birləşərək müəyyən zaman, aspekt və modal mənalar yaradır. Məsələn, Azərbaycan və Türkiyə türkcəsində “etmək”, “olmaq”, “başlamaq” kimi feillərlə birləşən məsdərlər sabit və geniş yayılmış frazeoloji vahidlər təşkil edir: məsələn, *söhbətə başlamaq*; *göz-qulaq olmaq*; *gözü dörd olmaq* və s. *Qazax, qırğız, türkmən* və digər türk dillərində məsdər sabit ifadələrdə, məsələn, məqsəd ifadə edən, niyyət bildirən və ya müəyyən hərəkətləri təsvir edən frazalarda tez-tez istifadə olunur. Bu frazalar nitqin planlanmasında və mətnin təşkilində mühüm rol oynayır. Bu konstruksiyalarda məsdər və ona bağlı elementlər bir-birindən asılı olaraq məna bütövlüyü yaradır, dəyişdirilməsi və ya yerinin dəyişdirilməsi onların mənasını pozur. Beləliklə, məsdər sintaktik sabitlik və semantik qətiyyət funksiyasını daşıyır. Nümunələr:

Azərbaycan dili: “Söz demək”, “iş görmək”, “nəsə etmək”, “İşə başlamaq üçün gəldi.” *Türkiyə türkcəsi:* “Konuşmak zorunda kalmak” sabit feili konstruksiyalar. *Qazax dili:* “Жүзiпy кeпeк” (Qaçmaq lazımdır), burada məsdər “жүзiпy” sabit modal ifadənin tərkib hissəsidir.

Türk dillərində məsdərin sintaktik sabit konstruksiyaların təşkili funksiyası, dilin morfosintaktik quruluşunun əsas sütunlarından biri olaraq çıxış edir. Bu funksiya vasitəsilə məsdər, dil vahidlərinin mənalı və funksional birləşmələrə çevrilməsini təmin edir, mətn və nitqin struktur təşkilində rol oynayır. Sintaktik sabitlik məsdərin həm qrammatik, həm də semantik funksiyalarını möhkəmləndirir, nitqin axıcılığını və məna bütövlüyünü qoruyur.

Məsdər tərkibi bəzi sabit ifadələrin, terminoloji birləşmələrin və deyimlərin əsas hissəsini təşkil edir. Məsələn, *Təhsil almaq hüququ, mübarizə aparmaq istəyi, danışmaq bacarığı* və s.

Terminoloji ifadələrin tərkib hissəsi funksiyalarını yerinə yetirərək həm fikrin ifadə formasını zənginləşdirir, həm də cümlənin strukturunu dolğunlaşdırır.

Feili birləşmələrin funksional aspektləri struktur-məna münasibətləri, məntiqi-semantik ardıcılıq, təyinlik və modal kateqoriyaların realizəsi kontekstində nəzərdən keçirilmiş və məlum olmuşdur ki, bu vahidlər təkcə qrammatik çevikliklə deyil, eyni zamanda kontekstual uyğunlaşma bacarığı ilə seçilir. Bu baxımdan Azərbaycan, Türkiyə, tatar, qazax, qırğız, türkmən və özbək dillərində feili birləşmələrin quruluş və funksiya baxımından ümumi cəhətləri ilə yanaşı, regional və dialektik fərqlilikləri də aşkar edilmişdir.

Feili birləşmələrin funksionallığı aşağıdakı əsas istiqamətlərdə özünü göstərir:

1. *Sintaktik funksiya:* Onlar cümlə üzvlərinin (xəbər, tamamlıq, zərflik və s.) formalaşmasında iştirak edir, mürəkkəb cümlə quruluşlarının təşəkkülündə vasitə kimi çıxış edir;

2. *Semantik funksiya:* Feilin hərəkətə münasibətini (məqsəd, zaman, səbəb, şərt və s.) dəqiqləşdirir;

3. *Praqmatik funksiya:* Danışanın niyyətini, münasibətini və mövqeyini ifadə etməyə imkan yaradır;

4. *Üslubi funksiya:* Nitqin emosional-ekspressiv tonunu və janr xüsusiyyətlərini formalaşdırır.

Mənbələrə əsasən, göstərilir ki, feili birləşmələr nitq aktının təşkilində həm linqvistik, həm də linqvopraqmatik baxımdan əhəmiyyətli dir.

Nəticə: Tədqiqatın nəticələrindən çıxarılan əsas qənaətlərdən biri də budur ki, feili birləşmələrin funksional potensialı dilin dinamik inkişafında aktiv rol oynayır, bu isə onların yalnız qrammatik kateqoriya deyil, mətn və diskurs səviyyəsində aparıcı vahid kimi nəzərdən keçirilməsini tələb edir. Belə yanaşma funksional sintaksis və mətn dilçiliyi istiqamətində aparılan araşdırmalar üçün mühüm metodoloji baza yaradır.

Ədəbiyyat siyahısı

1. Baskakov, N.A. Тюркские языки /– Moskva: Nauka. –1962
2. Bayraktar, Nesrin, Türkçede Fiilimsiler, TDK Yayınları, –Ankara: –2004,
3. Kazımov, Q. Məsdər/ Müasir Azərbaycan dili, III c. Morfologiya, –Bakı: Elm və təhsil, – 2023.
4. Kazımov, Q.Məsdər/ Müasir Azərbaycan dili, III c. Morfologiya, –Bakı: Elm və təhsil, – 2023.
5. Türkmən Türkçesi ve Türkiye Türkçesinde fiilimsi ekleri – Aygıtılı Ädim romanı üzerine karşılaştırmalı bir inceleme [https:// tez.yok. gov.tr/ UlusalTezMerkezi/tez Detay. jsp?id=WgSXxjzD9ILKyaGclz5g&no=rtcgDdRSA2_sWL814Fj5XQ](https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tez/Detay.jsp?id=WgSXxjzD9ILKyaGclz5g&no=rtcgDdRSA2_sWL814Fj5XQ)
6. Абдуллаева, А.З., Гаджихмедов Н.Э., Кадыраджиев К.С., Керимов И.А., Ольмесов Н.Х., Хангишиев Д.М. Современный кумыкский язык. - Махачкала: ИЯЛИ ДНЦ РАН, 2014. - 557 с.

7. Айсякаева, А. А. Особенности грамматической структуры фразеологических единиц кумыкского языка <https://cyberleninka.ru/article/n/osobennosti-grammaticheskoy-struktury-frazeologicheskikh-edinit-kumykskogo-yazyka>
8. Мешадиева, А. Сравнительно-историческое изучение неличных форм глагола в тюркских языках : Автореферат диссертации на соискание ученой степени доктора наук , 2021, Баку, 58 с.
9. Юлдашев, А.А. Соотношение деепричастных и личных форм глагола в тюркских языках /- М. : Наука, 1977.

Gatibe Mahmudova

On the Functions of Infinitive Constructions in Turkic Languages

Summary

This article extensively investigates the functions of infinitive constructions in Turkic languages. The infinitive, as a verbal noun form, plays a significant role both grammatically and semantically across various Turkic languages. The article explains the formation of infinitive constructions and their diverse functions in sentences — for example, serving as subject, object, complement, or expressing cause. Additionally, the creation of semantic relations such as purpose, result, and cause by infinitive constructions within sentences is illustrated with examples.

The article provides a comparative analysis of the different characteristics of infinitive forms and their usage across various Turkic languages. Through these comparisons, it is demonstrated how infinitive constructions interact with grammatical structures in Turkic languages and enrich the meaning and functional structure of the language.

Furthermore, the article emphasizes the role of infinitive constructions within the syntax and semantic system of the language. By nominalizing verbal expressions, infinitives participate in different parts of a sentence and establish connections between clauses. These features allow infinitive constructions to enrich the expressive means of Turkic languages and enhance the language's functional flexibility.

In conclusion, the article thoroughly examines the impact of infinitive constructions on the grammatical structure and semantics of Turkic languages and highlights their importance in the overall linguistic system.

Key words: *infinitive constructions, Turkic languages, syntax, grammar, semantics, verbal nominalization, sentence functions, semantic relations, comparative linguistics.*

Гятыба Махмудова

О функциях инфинитивных конструкций в тюркских языках

Аннотация

В статье подробно исследуются функции инфинитивных конструкций в тюркских языках. Инфинитив, как форма вербализации (превращения глагола в имя), играет важную роль как с грамматической, так и с семантической точек зрения в различных тюркских языках. В статье объясняется формирование инфинитивных конструкций и их разнообразные функции в предложении — например, выступление в роли подлежащего, дополнения, определения или выражение причины. Также с помощью примеров демонстрируется создание смысловых связей, таких как цель, результат и причина, с помощью инфинитивных конструкций.

В статье сравнительно рассматриваются особенности форм и использования инфинитива в различных тюркских языках. Благодаря этим сравнениям показывается, как инфинитивные конструкции взаимодействуют с грамматическими структурами в тюркских языках, а также как они обогащают значение и функциональную структуру языка.

Кроме того, подчеркивается роль инфинитивных конструкций в системе синтаксиса и семантики языка. Инфинитивы, номинализируя глагольные выражения, участвуют в

различных частях предложения и создают связи между предложениями. Благодаря этим свойствам инфинитивные конструкции обогащают выразительные средства тюркских языков и повышают функциональную гибкость языка.

В итоге подробно рассматривается влияние инфинитивных конструкций на грамматическую структуру и смысл тюркских языков, подчеркивается их значение в общей языковой системе.

Ключевые слова: *инфинитивные конструкции, тюркские языки, синтаксис, грамматика, семантика, вербальная номинализация, функции предложения, смысловые связи, сравнительное языкознание.*

Çapa tövsiyə edən: *AMEA Nəsimi adına Dilçilik İnstitutu*

Rəyçilər: *f.e.d, dosent A.Məşədiyeva
dosent E.Əliyeva*